

Boardletter 2020

Rapportage voor Provinciale Staten

Provincie Flevoland | Januari 2021

Ernst & Young Accountants LLP
Leonard Springerlaan 17
9727 KB Groningen, Netherlands
Postbus 977
9700 AZ Groningen, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 25 05
ey.com

Provinciale Staten van de
Provincie Flevoland
T.a.v. mevrouw A. Kost, Statengriffier
Postbus 55
8290 AB LELYSTAD

Groningen, 14 januari 2021

REQ5140650/LdV/jb

Boardletter 2020

Geachte leden van Provinciale Staten,

In het kader van de controle van de jaarrekening 2020 van de provincie Flevoland brengen wij u hierbij verslag uit omtrent onze bevindingen naar aanleiding van onze tussentijdse werkzaamheden.

In onze boardletter rapporteren wij over de voortgang van onze controle, recente ontwikkelingen en onze visie op uw interne beheersing inclusief een overzicht van onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen op het gebied van uw administratieve organisatie. De tussentijdse bevindingen vloeien voort uit onze werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole. Daarnaast hebben wij in deze boardletter de uitkomsten van onze nulmeting van de IT-beheersomgeving opgenomen.

Bij deze bevindingen geven wij de risico's weer en doen wij aanbevelingen ter verbetering indien wij daarvoor mogelijkheden zien. Indien onze werkzaamheden aanwijzingen opleveren voor opgetreden fraudes of onregelmatigheden, dan rapporteren wij u daar direct over. Dit is dit jaar niet aan de orde geweest.

De bevindingen in deze boardletter hebben zijn in concept afgestemd met de ambtelijke organisatie, directie en de gedeputeerde financiën. Een afschrift van deze boardletter is verstrekt aan het college van Gedeputeerde Staten.

Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige samenwerking met de medewerkers van de provincie Flevoland.

Wij zijn graag bereid deze boardletter nader toe te lichten in de statencommissievergadering Economie, Mobiliteit en Samenleving van woensdag 3 februari 2021.

Met vriendelijke groet,
Ernst & Young Accountants LLP

D.E. Engwerda RA
Externe accountant

—• Inhoudsopgave

Samenvatting voor Provinciale Staten	3
Uw nieuwe accountant	4
Relevante ontwikkelingen	5
Kwaliteit van uw interne beheersing	8
Ontwikkelingen en bevindingen IT	13
Aandachtspunten voor de jaarrekening 2020	15

Samenvatting voor Provinciale Staten

Uw nieuwe accountant

Met genoeg presenteren wij onze eerste boardletter

Wij zijn verheugd dat Provinciale Staten ons heeft aangesteld als de nieuwe accountant van de provincie Flevoland. Met enthousiasme en gedrevenheid zijn wij van start gegaan met de opdracht tot controle van de jaarrekening 2020. In september en oktober 2020 hebben wij onze tussentijdse controle uitgevoerd. Daarbij hebben wij ons - naast de vaktechnisch gebruikelijke werkzaamheden - verdiept in de ontwikkelingen die spelen binnen de provincie Flevoland en uw organisatie. Vanwege de gevolgen van de COVID-19 pandemie hebben wij onze tussentijdse werkzaamheden veelal vanaf afstand uitgevoerd.

In de boardletter informeren wij u over onze bevindingen op het gebied van uw administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover die voor Provinciale Staten relevant zijn. Bij deze bevindingen geven wij de risico's weer en doen wij aanbevelingen ter verbetering indien wij daarvoor mogelijkheden zien. Daarnaast hebben wij over de eerste acht maanden van het boekjaar 2020 data-analyses uitgevoerd, ten behoeve van onze risicoanalyse en de vroegtijdige identificatie van transacties die nader beoordeeld dienen te worden. Wij hebben de uitkomsten hiervan in detail besproken met de organisatie en gerapporteerd aan de directie en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland. Eventuele bijzonderheden hieruit zijn voor zover relevant voor Provinciale Staten opgenomen in deze boardletter.

Onze algemene indruk is dat uw organisatie en interne beheersing van ruim voldoende niveau is voor een (in materiële zin) getrouwe en rechtmatige totstandkoming van de jaarrekening. Wij constateren dat de organisatie bekend is met (sectorbrede) ontwikkelingen en dat men hier pro-actief op inspeelt. Uit hoofde van onze tussentijdse controle hebben wij diverse detail- en procesbevindingen, voorzien van een aanbeveling. Wij hebben deze in detail gerapporteerd aan de directie middels onze managementletter en in deze boardletter een samenvatting van de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen opgenomen. In het kader van de verdere doorontwikkeling van de organisatie vragen wij de organisatie om deze bevindingen en aanbevelingen ter harte te nemen en deze op te volgen.

Wij wijzen u erop dat een boardletter van nature kritisch van aard is, omdat deze zich richt op te verbeteren aspecten. Daarnaast merken wij op dat onze bevindingen veelal voortkomen uit gesprekken met medewerkers van de Provincie Flevoland en de beoordeling van de opzet en bestaan van de bedrijfsvoeringsprocessen. Tijdens onze jaarrekeningcontrole zullen wij nadere detailwerkzaamheden uitvoeren. Mochten hier bijzonderheden uit voortkomen stemmen wij deze vanzelfsprekend af met de organisatie en de bevindingen die relevant zijn voor u als Provinciale Staten worden in ons accountantsverslag 2021 opgenomen.

Tot slot merken wij op dat onze bevindingen voortvloeien uit onze gebruikelijke werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole. Deze werkzaamheden zijn gericht op het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening 2020 van de provincie Flevoland en omvatten daarom niet alle zaken die bij een specifiek op de organisatie gericht onderzoek naar voren zouden komen.

[Terug naar de samenvatting](#)

Relevante ontwikkelingen

De omgeving rondom de provincie is volop in beweging. Het jaar 2020 kenmerkt zich als een jaar waarin zich veel ontwikkelingen hebben voorgedaan met een grote impact op de provincie. Veel van deze ontwikkelingen hebben ook impact op onze risico-analyse die de basis vormt voor onze controlewerkzaamheden. In dit hoofdstuk gaan wij in op deze ontwikkelingen. Tevens beschrijven wij (indien van toepassing) de impact van deze ontwikkelingen op onze controlewerkzaamheden indien en voor zover van toepassing.

Relevante ontwikkelingen	Implicaties en aanbevelingen	Invloed op de controleaanpak
1. COVID-19 De ontwikkelingen rondom het coronavirus (COVID-19) hebben grote invloed op de provincie Flevoland en haar inwoners. De organisatie heeft een risico-analyse opgesteld van de onzekerheden en gevolgen die gepaard gaan met het virus. Naar aanleiding van deze risico-analyse zijn door de provincie maatregelen getroffen. Een voorbeeld betreft het besluit van het college van GS om - in gevallen waar het coronavirus de uitvoering van gesubsidieerde activiteiten vermoedelijk of onmogelijk maakt - maatwerk toe te passen bij de subsidievaststelling. Daarnaast heeft het college van GS een omvangrijk pakket met maatregelen uitgewerkt om de samenleving te ondersteunen in het opvangen van de gevolgen van de COVID-19 pandemie, ook in economische zin. Voor de urgente maatregelen is door de provincie in mei 2020 een Corona-noodfonds van € 4,0 miljoen gevormd. In de najaarsnota 2020 is voor maatregelen op de (middel)lange termijn additioneel € 7,1 miljoen beschikbaar gesteld. De vorming van het noodfonds (uit de algemene reserve) heeft een negatieve impact op het weerstandratio, als gevolg waarvan deze onder het vereiste minimum zou komen te liggen. In de najaarsnota 2020 is een voorstel opgenomen om het weerstandratio terug te brengen naar het minimum van 1,1 (zoals door PS vastgesteld in de nota Risicomanagementbeleid 2017).	De onzekerheden als gevolg van het coronavirus en de genomen maatregelen hebben effect op vele aspecten van de (rechtmatigheid van de) bedrijfsvoering en de jaarrekening. De onzekerheden vereisen in het kader van de jaarrekeningcontrole dan ook aanvullende analyses. Aandachtspunten betreffen bijvoorbeeld de waardering van deelnemingen en verstrekte leningen, daar deelnemingen en/of leningontvangers als gevolg van de impact van de COVID-19 pandemie in betalingsproblemen zouden kunnen komen. Wij hebben de organisatie verzocht de risicoanalyse per jaareinde te actualiseren en bij de geïdentificeerde risico's en onzekerheden ook de gevolgen voor de jaarrekening te bepalen. Daarnaast hebben wij de organisatie geadviseerd - in lijn met de eigen planning van de organisatie - tijdig begrotingswijzigingen door te voeren naar aanleiding van de geïdentificeerde ontwikkelingen als gevolg van de COVID-19 pandemie, om onrechtmatige begrotingsoverschrijdingen te voorkomen. Bij vaststelling van de najaarsnota zal het weerstandratio worden teruggebracht naar het minimum van 1,1. In de jaarschijf 2023 is echter nog wel sprake van een incidenteel tekort van € 0,9 miljoen., wij vragen aandacht van de provincie om dit tekort op te lossen.	Wij betrekken de mogelijke financiële gevolgen en onzekerheden uit hoofde van het coronavirus (en de genomen maatregelen) in onze controlewerkzaamheden. Dit betekent dat wij bijvoorbeeld specifiek aandacht besteden aan de rechtmatigheid van de verstrekte subsidies en waardering van de deelnemingen en verstrekte leningen. Daarnaast merken wij op dat naar verwachting in de jaarstukken 2020 net als in de jaarstukken 2019 additionele toelichtingen moeten worden opgenomen omtrent de impact van de COVID-19 pandemie op de provincie en de jaarrekening. Zodra de Commissie BBV hierover duidelijkheid heeft verschaft, zullen wij hierover in overleg treden met uw organisatie.

Relevante ontwikkelingen

2. Verantwoording van verstrekte subsidies (vanaf boekjaar 2021)

Naar aanleiding van de handreiking subsidies van de Commissie BBV heeft in 2019 en 2020 intensief overleg plaatsgevonden in een landelijke werkgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van de provincies, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en accountants, waarbij het doel is om overeenstemming te bereiken over één uniforme verwerkingswijze van verstrekte subsidies.

In mei 2020 heeft de Commissie BBV op haar website een vraag en antwoord gepubliceerd, waaruit blijkt dat het is toegestaan om een grensbedrag te hanteren voor het ramen en verantwoorden van verstrekte meerjarige projectsubsidies. Hierdoor kunnen meerjarige projectsubsidies met een omvang kleiner dan een door PS vast te stellen grensbedrag volledig in het jaar van afgeven van de subsidiebeschikking worden verantwoord. Daarbij geldt wel de regel dat PS dit grensbedrag zodanig dient vast te stellen, dat indien van deze optie gebruik wordt in enig begrotingsjaar, het totale financiële effect niet dermate groot is dat het principe van het stelsel van baten en lasten in geding komt.

Implicaties en aanbevelingen

Voorgaande heeft tot gevolg dat in de jaarrekening 2021 een stelselwijziging voor de verantwoording van subsidielasten dient plaats te vinden.

Wij hebben vernomen dat de organisatie druk doende is de gevolgen op het subsidieproces (inclusief de administratieve verwerking daarvan) in kaart te brengen en op basis daarvan de noodzakelijke acties en procesaanpassingen vast te stellen. Het tijdig doorvoeren van deze aanpassingen is cruciaal om vanaf januari 2021 de verstrekte subsidies te verantwoorden in overeenstemming met de gewijzigde verslaggevingsregels.

Indien de provincie ervoor kiest gebruik te maken van de genoemde "grensbedrag optie" dient het college van GS in overleg met PS tot een aanvaardbaar grensbedrag te komen. Hierbij dient in ogenschouw te worden genomen dat dit grensbedrag niet dusdanig hoog mag zijn dat het totale financiële effect een materieel effect heeft op de toepassing van het stelsel van baten en lasten. Het grensbedrag dient eveneens door PS te worden vastgesteld, bijvoorbeeld in de financiële verordening. Wij hebben vernomen dat de organisatie hier pro-actief op acteert en de financiële verordening momenteel actualiseert.

Overigens vind momenteel nog overleg plaats over de nieuwe systematiek en de interpretatiewijze van het begrip materialiteit en de bandbreedte van het vast te stellen grensbedrag, zoals opgenomen in de vraag en antwoord van de Commissie BBV. In de komende periode zal hierover meer duidelijkheid ontstaan.

Invloed op de controleaanpak

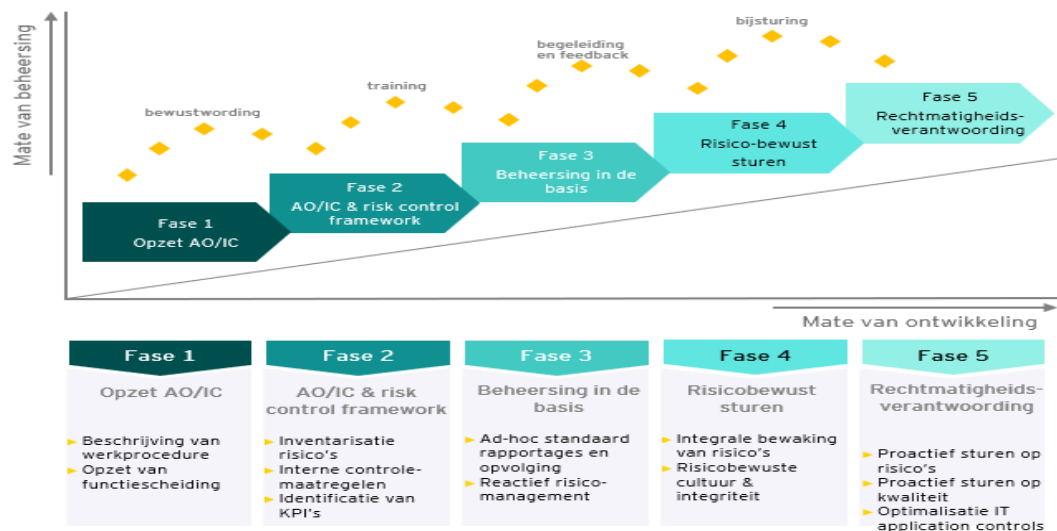
De nieuwe systematiek is van toepassing vanaf 1 januari 2021 en heeft daarmee niet direct impact op onze werkzaamheden voor de controle van de jaarrekening 2020.

Relevante ontwikkelingen

3. Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf boekjaar 2021 dient het college van Gedeputeerde Staten een verantwoording op te nemen in de jaarrekening over de rechtmatigheid van de relevante financiële beheershandelingen. Om een rechtmatigheidsverantwoording omtrent de naleving van de relevante wet- en regelgeving op te kunnen nemen in de jaarrekening, dient het college te kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle. Dit systeem dient ook te waarborgen dat een overzicht kan worden opgesteld van de afwijkingen van rechtmatigheid.

De verschillende groeifasen richting de rechtmatigheidsverantwoording zijn hieronder visueel weergegeven.

Op basis van onze tussentijdse controle constateren wij dat uw organisatie zich bevindt in fase 4 van dit model. Dit betekent dat uw organisatie op schema ligt om in de jaarrekening 2021 een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen.

De organisatie heeft het afgelopen jaar het beleid met betrekking tot de verbijzonderde interne controle formeel beschreven. Deze beleidsnotitie vormt de onderbouwing van de organisatie dat de interne beheersing en interne controles reeds van voldoende niveau zijn om een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. De organisatie is voornemens deze beleidsnotitie de komende maanden aan het college van Gedeputeerde Staten voor te leggen. Wij hebben vernomen dat de organisatie overweegt over het jaar 2020 "proef" te draaien door ten behoeve van de jaarrekening 2020 reeds in concept een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. De provincie Flevoland ligt hiermee goed op schema met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Kwaliteit van uw interne beheersing

Onze visie op uw interne beheersing

Inleiding

In deze paragraaf geven wij onze visie op de kwaliteit van de interne beheersingsomgeving van de provincie Flevoland, voor zover relevant voor de totstandkoming van de jaarrekening. Deze visie is met name gebaseerd op interviews met proceseigenaren en het uitvoeren van werkzaamheden om opzet en het bestaan van de beheersmaatregelen in de bedrijfsvoeringsprocessen vast te stellen. In het kader van onze controle steunen wij niet op uw interne beheersing. Dit betekent dat wij de werking van interne beheersmaatregelen niet hebben getoetst. Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controleaanpak, waarbij wij zoveel mogelijk gebruik maken van de werkzaamheden zoals uitgevoerd in het kader van de (verbijzonderde) interne controle. Als gevolg van deze controleaanpak hebben wij mogelijk niet alle aandachtspunten voor de interne beheersing geïdentificeerd.

Het doel van deze paragraaf is dan ook om een startpunt te creëren voor een dialoog over de vereiste kwaliteit van uw interne beheersing naar de toekomst in een digitale en data gedreven omgeving. Over het algemeen concluderen wij dat de interne beheersing van de provincie Flevoland van ruim voldoende niveau is. Onze belangrijkste geïdentificeerde verbeterpunten zien toe op de processen aanbestedingen, subsidieverstrekking en automatisering/IT:

Aanbestedingen

De rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen wordt op dit moment met name achteraf vastgesteld door middel van de (verbijzonderde) interne controle. Wij adviseren de provincie de rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen meer preventief - dus voorafgaand aan het plaatsen van een inkooporder) te borgen, door:

- ▶ te zorgen dat de beide inkoopbureaus betrokken zijn bij inkopen groter dan € 50.000;
- ▶ De (overwegingen voor de) gekozen inkoopstrategie (en aanbestedingsvorm) voorafgaand aan het plaatsen van de inkooporder zich tbaar vast te leggen, om discussie over de gekozen aanbestedingsvorm achteraf te voorkomen;
- ▶ De volledigheid van het contractenregister te borgen, zodat aflopende inkoopcontracten tijdig opnieuw kunnen worden aanbesteedt.

Subsidieverstrekking

Op dit moment monitort de provincie Flevoland in het subsidieproces per balansdatum niet (zichtbaar) de werkelijke voortgang van de verschillende subsidieprojecten ten opzichte van de verwachte voortgang op basis van de subsidieaanvraag. In verband met de gewijzigde verslaggevingsregels rondom de verantwoording van subsidielasten wordt dit echter wel van belang, omdat verstrekte subsidies - boven een door PS vast te stellen grensbedrag - zoveel mogelijk moeten worden toegerekend aan het jaar waarin de subsidieontvanger haar subsidiabele kosten heeft gerealiseerd. Wij adviseren de provincie dan ook deze monitoring in het subsidieproces aan te scherpen.

■ Onze visie op uw interne beheersing

Automatisering/IT

Voor een nadere toelichting op onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot IT verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Bedrijfsvoeringsmonitor

In de bedrijfsvoeringsmonitor op de volgende pagina geven wij ons beeld van de onderzochte processen. Wij geven dit beeld als resultante van onze tot dusver verrichte werkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening. Toekomstige ontwikkelingen of veranderingen in de organisatie zijn hierin niet begrepen. Dit beeld dient te worden gezien in relatie tot onze controle van de financiële verantwoording van de provincie als geheel en niet als een oordeel over elk afzonderlijk proces. Wij geven uitsluitend posities in het midden van een kleur, of tussen twee kleuren in.

Ons beeld van de processen

● Huidig jaar

Procesbeoordeling					
Proces	Rood	Oranje	Geel	Groen	
Financieel afsluitproces				●	
Begroting en budgetbeheer					●
SiSa-verantwoording					●
Beheersing naleving en verantwoording WNT					●
(Verbijzonderde) interne controleomgeving				●	
Risicomanagement				●	
Beheersing verbonden partijen				●	
Inkopen en factuurverwerking				●	
Betalingen					●
Aanbestedingen	●				
Beheersing grote projecten				●	
Personeel en salarisverwerking				●	
Subsidieverstrekking	●				
Automatisering/ICT	●				

Rood	Het proces heeft belangrijke bevindingen en aanbevelingen met een hoog risico die op korte termijn actie behoeven.	Geel	Het proces heeft enkele bevindingen met een gemiddeld risicoprofiel die voor onze jaarrekeningcontrole 2020 actie behoeven.
Oranje	Het proces heeft meerdere bevindingen met een gemiddeld risicoprofiel die voor onze jaarrekeningcontrole 2020 actie behoeven.	Groen	Het proces heeft geen of beperkte bevindingen met een laag risicoprofiel. Deze kunnen worden meegenomen worden bij de verdere verbetering van de AO/IB.

[Terug naar de samenvatting](#)

Samenvatting per significant proces

Onderstaand hebben wij de belangrijkste bevindingen per proces weergegeven:

Financieel afsluitproces

- ▶ Niet bij alle memoriaalboekingen is sprake van afgedwongen functiescheiding
- ▶ De provincie beschikt niet over een activamodule, leidt tot meer extracomptabele boekingen en werkzaamheden

Controle omgeving

- ▶ Organisatie loopt op schema voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording
- ▶ Geen zichtbare koppeling tussen het normenkader en de interne controlewerkzaamheden

Inkoop en factuurverwerking

- ▶ Controle van de prestatielevering wordt (in overeenstemming met huidige beleidskaders) niet eenduidig vastgelegd

Aanbestedingen

- ▶ Beide inkoopbureaus niet altijd betrokken bij inkoopopdrachten >€50k
- ▶ Inkoopstrategie niet altijd zichtbaar vastgelegd
- ▶ Volledigheid contractenregister niet geborgd

Subsidieverstrekingen

- ▶ Geen monitoring op of rond balansdatum van de verantwoording van lasten van meerjarige projectsubsidies

Automatisering /ICT

- ▶ Beheersing verhoogde rechten op netwerk en in applicaties onvoldoende beperkt en aantoonbaar
- ▶ Uitvoering wijzigingenbeheerproces volgt niet de in opzet beschreven procedure

---

■ Beheersing van fraude en non-compliance

Werkzaamheden

Op basis van artikel 11 lid k van EU-verordening 537/2014 alsmede Standaard 250/260 informeren wij Provinciale Staten over significante kwesties in verband met de tijdens de controle geconstateerde niet-naleving of vermoedelijke niet-naleving van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, statuten en verordeningen, voor zover deze relevant worden geacht voor het vermogen van Provinciale Staten om haar taken te vervullen.

Rapportageverplichtingen

Het college van GS draagt de verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude. In dat kader rapporteren wij daarom over aangelegenheden die relevant zijn voor hun verantwoordelijkheden.

Observaties vanuit uitvoering tussentijdse controle

Tijdens onze controlewerkzaamheden tot op heden hebben wij geen indicaties verkregen voor feitelijke of vermoede fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen en bevindingen IT

IT-beheersmaatregelen dashboard

Voor de jaarrekeningcontrole wordt in toenemende mate gesteund op informatie uit IT-systemen. Om op die informatie te kunnen steunen is het van groot belang dat de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking in de applicaties is gewaarborgd. Wij hebben IT-audit werkzaamheden uitgevoerd op relevante beheersmaatregelen van de IT-processen Manage Change, Manage Access en Manage Operations voor de IT-applicaties die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole. Zie de tabel hieronder voor de IT-applicaties en de samenvatting van de bevindingen. Daarnaast hebben wij een begrip gevormd van de voor de provincie Flevoland relevante algemene IT-ontwikkelingen en het cyber / privacy risico management van de provincie.

IT applicatie	Beschrijving
Unit4Financials	Standaard applicatie van een leverancier (ontwikkeling extern, implementatie intern) ten behoeve van de financiële administratie.
HR-Core	Standaard applicatie van een leverancier (ontwikkeling extern, implementatie extern) ten behoeve van de personeelsadministratie.
Youforce	Standaard applicatie van een leverancier (ontwikkeling extern, implementatie extern) ten behoeve van de werknemersportaal.

In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij de effectiviteit van uw interne beheersmaatregelen in opzet en (waar mogelijk) bestaan beoordeeld. Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden hebben wij een aantal bevindingen geconstateerd met betrekking tot de IT-beheerprocessen wijzigingenbeheer (Manage Change), logische toegangsbeveiliging (Manage Access) en het continuïteitsbeheer (Manage Operations). Als gevolg van deze bevindingen kunnen wij in het kader van onze jaarrekeningcontrole niet steunen op de IT-beheerprocessen van de provincie Flevoland. Wij hebben de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden hieronder samengevat:

Manage Change

Voor de applicatie Unit4Financials en HR-Core worden testwerkzaamheden niet zichtbaar vastgelegd. Voor de applicatie Youforce vinden geen testwerkzaamheden plaats.

Manage Access

De huidige opzet van de IT-beheersorganisatie bij provincie Flevoland ten aanzien van de logische toegangsbeveiliging kan worden versterkt, met name met betrekking tot de beheersing van verhoogde rechten en periodieke controle op de autorisaties.

Manage Operations

Het continuïteitsbeheer van de applicaties HR-Core en Youforce is belegd bij Raet. Wij adviseren om de review van de Assurance verklaring van Raet in het vervolg zichtbaar vast te leggen.

Cybersecurity en privacy dashboard

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole hebben wij, door middel van interviews met key stakeholders en inspectie van relevante documentatie, een begrip gevormd van de voor de provincie Flevoland relevante cyberrisico's. Wij hebben een begrip gevormd van de mate waarin de door provincie Flevoland genomen maatregelen om deze cyberrisico's te mitigeren worden gemonitord en intern worden geëvalueerd en hoe hierover wordt gerapporteerd aan de directie en het college van GS. Tevens hebben wij aandacht geschonken aan privacy risico management. Hieronder worden aanbevelingen per onderdeel weergegeven.

Beeld van waarden en dreigingen

Cyber risico-impact analyse en aantoonbaarheid privacy maatregelen

De provincie heeft momenteel de cybersecurity risico's nog niet volledig inzichtelijk. Wij bevelen de organisatie aan de reeds gestarte inventarisatie en risicoanalyse met voldoende diepgang uit te voeren en formeel vast te stellen. Dit vormt een belangrijk basis voor een eigen evaluatie van de cybersecurity maatregelen.

Tevens adviseren wij de organisatie te evalueren of de aantoonbaarheid van het effectief functioneren van de relevante privacy maatregelen geborgd is. Hiermee kan extern verantwoording worden afgelegd ten aanzien van de werking van deze maatregelen.

Ons begrip van uw cybersecurity en privacy risico management

Monitoren en evalueren effectiviteit van cybersecurity en privacy risico maatregelen

Wij adviseren de organisatie de monitoring te intensiveren en op basis van deze informatie de effectiviteit van de cyber- risico maatregelen te beoordelen.

Daarnaast adviseren wij de organisatie het bewustzijn van de medewerkers met betrekking tot cybersecurity en privacy risico's kwantificeerbaar te maken en te bepalen hoe het effect van de verschillende bewustwordingsinitiatieven kan worden gemeten. Dit maakt het mogelijk om de effectiviteit van de verschillende initiatieven vast te stellen.

Rapportage

De CISO en de functionaris gegevensbescherming rapporteren gezamenlijk elk kwartaal over verbetervoorstellen omtrent cybersecurity en privacy aan de ID raad. Wij adviseren de organisatie de rapportage uit te breiden en ook te rapporteren over restrisico's, ontwikkelingen van het dreigingen landschap, (non-)compliance met cyber maatregelen/controls en geldende AVG wet en regelgeving, potentiële datalekken en grote cyber incidenten.

Aandachtspunten voor de jaarrekening 2020

Uit hoofde van onze tussentijdse controle hebben wij enkele aandachtspunten voor de jaarrekening 2020 geïdentificeerd. Wij hebben deze in detail besproken met de organisatie. De organisatie is voornemens voor deze aandachtspunten position papers op te stellen, waarin de verwerkingswijze in de jaarrekening 2020 van de hieronder genoemde aandachtspunten wordt uiteengezet. Deze position papers zullen wij tijdens onze jaarrekeningcontrole in februari/maart 2021 beoordelen.

Aandachtspunt	Toelichting
1. Waardering Flevokust Haven	Ten aanzien van het materieel vast actief Flevokust Haven is in de jaarrekening 2019 een voorziening opgenomen voor het verschil tussen de vervaardigingsprijs minus cumulatieve afschrijvingen (€ 15,5 miljoen) en de lagere marktwaarde van € 7,2 miljoen. Deze voorziening dient jaarlijks te worden geactualiseerd. Wij vragen de aandacht van het management van de provincie Flevoland voor het op juiste wijze actualiseren van de voorziening, inclusief de uitgangspunten en aannames die hieraan ten grondslag liggen.
2. Waardering APPA-voorziening	De provincie heeft ervoor gekozen om de pensioenvoorziening voor (oud) GS-leden (APPA-voorziening) (saldo ultimo 2019 € 9,0 miljoen) te verantwoorden op basis van zogenaamde FTK-grondslagen. Deze gekozen grondslagen dienen consistent te worden toegepast. In het kader van de jaarrekening 2020 vragen wij de aandacht van de organisatie om te borgen dat de voorziening op basis van de juiste uitgangspunten, waaronder de FTK-grondslagen, wordt bepaald.
3. Waardering verstrekte lening DE-ON	De provincie Flevoland heeft een lening verstrekt aan Stichting DE-on (Energie Expertisecentrum Flevoland), per ultimo 2019 bedraagt de verstrekte lening € 8,5 miljoen. Stichting DE-on verstrekt leningen aan ondernemers, non-profit organisaties en energiecoöperaties in Flevoland met als doel het ontwikkelen en stimuleren van duurzame energie- en energiebesparingsprojecten in de provincie Flevoland. In de jaarrekening 2019 is een voorziening (€ 0,7 mln.) gevormd voor het verschil tussen de verstrekte lening en de lagere marktwaarde. Wij vragen de aandacht van het management om bij het opstellen van de jaarrekening 2020 de voorziening te actualiseren en hierbij de meest recente beschikbare informatie te betrekken, inclusief de impact van de mogelijke gevolgen van de Corona pandemie.
4. Juistheid van de voorziening Garantstelling personeel NLE	De voormalige gemeenschappelijke regeling Nieuwland Erfgoedcentrum (GR NLE) heeft in 2016 een garantstelling afgegeven dat bij een faillissement van Batavialand, de medewerkers bij werkloosheid een WW-suppletie en transitievergoeding ontvangen. De provincie Flevoland heeft ultimo 2019 een voorziening opgenomen van € 1,0 miljoen voor haar aandeel in de kosten van de afgegeven garantstelling. Wij vragen de aandacht van het management om ten behoeve van de jaarrekening 2020 te (her)beoordelen of deze voorziening op basis van het BBV nog steeds vereist is.

Aandachtspunt	Toelichting
5. Afrekening met concessiehouder openbaar vervoer	De provincie Flevoland heeft in de jaarrekening 2019 een inschatting opgenomen van de verwachte afrekening met de concessiehouder openbaar vervoer (IJsselmond) over de jaren 2018 en 2019. Medio 2020 is door de concessiehouder over het jaar 2018 verantwoording afgelegd, dit heeft geleid tot een bate van € 1,1 miljoen (positief afwikkelingsverschil), die wordt verantwoord in de jaarrekening 2020. Wij adviseren het management met de OV-concessiehouder af te stemmen of op een eerder moment verantwoording kan worden afgelegd over een boekjaar, zodat de provincie Flevoland bij het opstellen van haar jaarrekening hier gebruik van kan maken. Tevens adviseren wij het management om een gedetailleerde inschatting te maken van de verwachte afrekening over de jaren waar de concessiehouder nog geen verantwoording heeft afgelegd.
6. Verantwoording van verstrekte subsidie(lasten)	De provincie Flevoland heeft ervoor gekozen om de lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies aan het boekjaar toe te rekenen op basis van het bij subsidieaanvraag verkregen bestedingsritme. Wij vragen de aandacht van het management voor de juiste afgrenzing van meerjarige projectsubsidies, specifiek voor de projecten waarvan het werkelijke bestedingsritme afwijkt van het begrote bestedingsritme.